

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A hajléktalanság problémája (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 24/07)

Előadó: **Eugen LUCAN**

2011. január 20-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A hajléktalanság problémája.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2011. szeptember 28-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. október 26–27-én tartott, 475. plenáris ülésén (az október 27-i ülésnapon) 98 szavazattal, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB a következő ajánlásokat fogalmazza meg:

1.1.1 Az Európai Uniónak több forrást kellene áldoznia a strukturális alapokból (nevezetesen: ESZA + ERFA) a hajléktalanság jelensége (*homelessness*) megoldási lehetőségeinek a kutatására, különösen az állandó lakóhelyek építését illetően.

1.1.2 A hajléktalanság elleni küzdelemre irányuló európai uniós és tagállami politikáknak az emberi jogok teljes tiszteletben tartásának elvén – többek között a hozzáférhető és megfelelő lakáshoz való jogon – kellene alapulniuk. Az EGSZB úgy látja, hogy a hajléktalanság jelensége nem önmagától jött létre, hanem politikai és gazdasági döntések eredményeképpen. Az Európa 2020 stratégia inkluzív növekedési irányvonalának részeként meg kellene vizsgálni a javak újraelosztásának lehetőségét, magára az Unió végigsöpörő válságra való tekintettel minél hamarabb.

1.1.3 A szociális lakhatás ambiciózus politikájának figyelembevételéhez megvan az európai jogi eszköztár (szerződéses, charták, nemzetközi szövegek). Emellett az Unió koordinálhatná a felülvizsgált Európai Szociális Charta tagállamok általi ratifikálását ösztönző intézkedéseket.⁽¹⁾ Az Európai Bizottságnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének éves jelentésben kellene értékelniük, hogyan alkalmazzák a tagállamok az Alapjogi Charta 34. cikkét a lakástámogatásra való jogot illetően.

1.1.4 Az Eurostatnak szorgalmaznia kellene a közös meghatározások, indexek és mutatók alkalmazását a jelenség összetettségének és sajátos jellegének európai szinten való megértése, valamint a statisztikák harmonizálása érdekében. Az EGSZB a FEANTSA által indított ETHOS tipológia elfogadását ajánlja a hajléktalanság jelenségének európai szintű meghatározásaként.

1.1.5 Az Európai Bizottságnak ambiciózus stratégiát kellene kidolgoznia a hajléktalanság jelensége (*homelessness*) elleni küzdelem jegyében, és segítenie kellene a tagállamokat abban,

hogy olyan hatékony nemzeti stratégiákat vezessenek be, amelyek megfelelnek a szociális védelemről és a társadalmi integrációról szóló 2010. évi együttes jelentésben javasolt iránymutatásoknak, és figyelembe veszik a hajléktalanságról szóló Európai Konszenzus Konferencia zsűrijének ajánlásait. Egy átfogó lakhatási politika Európában azon nagy munkák közé tartozna, amelyek munkahelyeket és jólétet teremtenek, ez a kettő pedig továbbra is az európai szerződések célkitűzései között szerepel.

1.1.6 Figyelembe véve, hogy az Európa 2020 stratégia célja az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés, az EGSZB azt javasolja az Uniónak, hogy időszakosan kövesse nyomon e stratégiát, és dolgozzon ki olyan politikákat, amelyek tekintettel vannak az ingatlanpiaci lakásárak és az európai polgárok fizetésüknek megfelelő lakásvásárlási vagy -bérleti lehetőségei közötti viszonyra.

1.1.7 Az Uniónak segítenie kellene a tagállamokat abban, hogy integrációs politikájuk figyelembe vegye a következőket: az „utcán töltött élet” által okozott halálesetek csökkenése; az emberi méltóság; a hajléktalanság többretegű okai; a jelenség megelőzése; a kedvezményezettek társadalmi felelősségvállalásának növelése és részvétele szociális vagy lakásbérleti szerződés révén; a lakhatásra és a szociális szolgáltatásokra vonatkozó európai költséghatékonysági szabályok; minden helységben állandó lakások és támogatott lakások, valamint megelőzési központok létrehozása;⁽²⁾ az állandó lakáshoz gyors hozzáférést lehetővé tevő megközelítés.

1.1.8 Az Európai Bizottságnak létre kellene hoznia a hajléktalanság elleni küzdelem európai ügynökségét.

1.1.9 A tagállamoknak hatékony válságkezelési stratégiákat kellene felállítaniuk, amelyek a következőkre helyezik a hangsúlyt: optimális költséghatékonyság, konzultáció és a köz- és magánszféra közötti partnerségek előmozdítása, illetve az ingatlanállomány növelése, mivel a válság miatt az ingatlanárak jelentős mértékben csökkentek.

⁽¹⁾ Felülvizsgált Európai Szociális Charta: az Európa Tanács Európai Szociális Chartája, 1961.; az 1995-ös jegyzőkönyv által módosított felülvizsgált változat az alapvető szociális jogok közé sorolja a lakhatáshoz való jogot; a chartát aláíró 43 államból mindössze 14 erősítette azt meg nemzeti jogrendszerében.

⁽²⁾ A *Lakhatás mindenek előtt* („Housing first”) finnországi projekt példája bizonyítja, hogy 14 000 euróval csökkenthető a biztosított személyek fejenkénti költsége.

2. Háttér és általános megjegyzések az Európai Unióban élő hajléktalanok problémáiról

2.1 A hajléktalanok a 2010-es európai év⁽³⁾ kiemelt intézkedési területei közé tartoztak.

2.2 A hajléktalanok problémáját először a szociális védelemről és a társadalmi integrációról szóló 2005. évi együttes jelentés említi elsődleges fontosságú témaként. Az Európai Bizottság 2007-ben tanulmányt jelentetett meg az európai uniós hajléktalanság értékeléséről.⁽⁴⁾

2.3 Alapvető fontosságúvá vált e probléma leküzdése, főképp, mivel az az Unió szociális védelemre és társadalmi befogadásra vonatkozó stratégiájának fontos része.

2.4 Az Európai Unió („a szociális területen alkalmazott nyitott koordinációs módszer” néven is ismert) szociális védelemre és társadalmi befogadásra vonatkozó uniós stratégiáján keresztül koordinálja és ösztönzi a nemzeti intézkedések elfogadását, és a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni politikák fejlesztését; egy jelentéstételi mechanizmus, közös mutatók és végső politikai következtetések révén, amelyeket az Európai Bizottság az Európai Unió Tanácsának minisztereivel együttműködve fogad el.

2.5 Az Európai Parlament a hajléktalanokra vonatkozóan számos jelentős kezdeményezést fogadott el, többek között 2008-ban egy írásbeli nyilatkozatot az utcán élő hajléktalanok problémáinak megoldásáról.⁽⁵⁾ Ez a nyilatkozat annak jóváhagyására kéri fel a Tanácsot, hogy az Unió egésze vállaljon kötelezettséget az utcán élő hajléktalanok problémáinak 2015-ig történő megoldására. 2010. szeptember 6-án öt európai képviselő egy újabb közös, írásbeli nyilatkozatot jelentetett meg, amelyben nyomatékosították az európai hajléktalansági stratégia szükségességét. A dokumentumot 2010 decemberében fogadták el. Az EGSZB úgy véli, hogy a fent említett nagyra törő célkitűzések megvalósítása során igénybe kell venni az európai alapokat (ESZA + ERFA).

2.6 A 2009-es év végén a társadalmi befogadás területén tevékenykedő független uniós szakértői hálózat jelentést⁽⁶⁾ terjesztett elő a hajléktalanság problémáiról és a lakhatáshoz kapcsolódó kirekesztésről az uniós tagállamokban. A jelentésben azt kéri, hogy a hajléktalanság kérdése képezze a nyílt koordinációs módszer szerves részét a szociális területen, továbbá erősítsék meg, és 2010 után is tartsák fenn.

2.7 Az Európai Tanács 2010. június 17-én elfogadta az új Európa 2020 stratégiát. 2020-ig az Unió erőfeszítéseket fog tenni annak érdekében, hogy legalább 20 millió személy esetében megszűnjön a szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázata. Az Európai Bizottság 2020-ra szóló javaslata tervbe veszi egy szegénység elleni európai platform létrehozását „a különösen veszélyeztetett csoportok [...] és hajléktalanok konkrét körülményeinek kezelésére irányuló intézkedések kidolgozása és végrehajtása” végett.⁽⁷⁾

2.8 2010 októberében a Régiók Bizottsága véleményt jelentetett meg „Küzdelem a hajléktalanság ellen” címmel, amelyben megerősíti, hogy az Uniónak e súlyos probléma leküzdése érdekében sokkal több erőfeszítést kell tennie. A Régiók Bizottsága javasolja, hogy népszerűsítsék Európa-szerte az ETHOS tipológiát, alapítsanak európai ügynökséget, amely koordinálja és támogatja a hajléktalanság elleni küzdelmet, támogassák e jelenség kialakulásának megelőzését, valamint vonják be mindezekbe az erőfeszítéseket a régiókat.

2.9 Az Európai Bizottság és a Tanács a szociális védelemről és a társadalmi befogadásról szóló 2010. évi együttes jelentésében⁽⁸⁾ felkéri a tagállamokat, hogy dolgozzanak ki olyan stratégiákat, amelyek a következőket célozzák: megelőzés, állandó lakhatási formák keresése (támogatott és állandó lakások), a lakhatást abszolút prioritásnak tekintő és a kiegészítő szociális szolgáltatásokhoz illeszkedő megközelítés, valamint a kormányzás javítása.

2.10 Az Európai Bizottság kezdeményezésére, és az Európai Unió belga elnökségének támogatásával szervezett, a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évének (2010) végén a hajléktalanságról tartott Európai Konszenzus Konferencia következtetései⁽⁹⁾ tartalmazzák a hajléktalanság problémájára vonatkozó, 2010. évi legfontosabb ajánlásokat.

2.11 Az Eurostat 2011-ben jelentést⁽¹⁰⁾ tett közzé a 2009-es lakhatási körülményekről Európában („Housing Conditions in Europe in 2009”), amely jelzi, hogy a helyhiány és a bizonytalan lakhatási körülmények 30 millió uniós polgárt érintenek.

3. A lakhatási jog

3.1 A hajléktalanság jelensége közvetlenül megsértheti az Európai Unió Alapjogi Chartájában⁽¹¹⁾ rögzített emberi jogokat.

3.2 Ennek a Chartának a 34. cikke a következőképpen rendelkezik: „(3) A társadalmi kirekesztés és a szegénység leküzdése érdekében az Unió [...] elismeri és tiszteletben tartja a jogot a tisztességes megélhetés célzó szociális támogatásra és lakástámogatásra mindazok esetében, akik nem rendelkeznek az ehhez elégséges pénzeszközökkel”.

3.3 Az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata biztosítja a jogot a megfelelő életfeltételekhez, amelyek magukban foglalják a lakhatáshoz, valamint az orvosi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A nyilatkozat 25. cikke (1) bekezdésének értelmében „minden személynek joga van saját maga és családja egészségének és jólétének biztosítására alkalmas életszínvonalhoz, nevezetesen élelemhez, ruházathoz, lakáshoz, orvosi gondozáshoz, valamint a szükséges szociális szolgáltatásokhoz”.

⁽³⁾ www.2010againstopoverty.eu.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2007/study_homelessness_en.pdf.

⁽⁵⁾ Lásd a mellékletet.

⁽⁶⁾ <http://www.peer-review-social-inclusion.eu/network-of-independent-experts/2009/homelessness-and-housing-exclusion>.

⁽⁷⁾ [http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&ihmlang=en&lng1=en,fr&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=509103:cs&page="](http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&ihmlang=en&lng1=en,fr&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=509103:cs&page=).

⁽⁸⁾ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/10/st06/st06500.hu10.pdf>.

⁽⁹⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=637&langId=en&eventsId=315&furtherEvents=yes>.

⁽¹⁰⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-004.

⁽¹¹⁾ Az EUSZ 6. cikke: „Az Unió elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájának [...] szövegében foglalt jogokat, szabadságokat és elveket; e Charta ugyanolyan jogi kötéssel bír, mint a Szerződés.”

3.4 Az Európa Tanács átdolgozott szociális chartája⁽¹²⁾ a 31. cikkében úgy rendelkezik, hogy minden polgárnak joga van a lakhatáshoz, és felkéri a feleket, hogy kötelezzék el magukat különböző intézkedések meghozása mellett: segítsék elő a megfelelő színvonalú lakhatáshoz való hozzáférést; a jelenség fokozatos felszámolását megcélozva előzzék meg és csökkentsék a hajléktalanságot; a megfelelő forrással nem rendelkezők számára tegyék megfizethetővé a lakásfenntartást.

3.5 Az Unió számos tagállamának alkotmányában szerepel a lakhatáshoz való jog. A megfelelő lakás alapszükséglet és jog. Az EGSZB valamennyi tagállamnak azt ajánlja, hogy nyújtson segítséget a lakhatáshoz való hozzáférésben mindazoknak, akik a hatályos nemzeti jogszabályoknak megfelelően rendelkeznek ezzel a joggal. Az EGSZB felkéri a tagállamokat és a civil társadalmat, hogy kövessék nyomon e folyamatot. A törvény által biztosított jog olyan alapot képez, amelyre támaszkodva meg lehet határozni és fejleszteni lehet a hajléktalanság problémája elleni küzdelemre vonatkozó hatékony politikákat.

4. A rossz lakhatási körülmények miatt kialakuló társadalmi kirekesztés és szegénység

4.1 Az Eurostat megállapítja,⁽¹³⁾ hogy az Európai Unióban 30 millió polgár zúfoltan és bizonytalan lakhatási körülmények között él. 2009-ben az Unió lakosságának 6 %-a nagyon rossz lakhatási körülmények között lakott. Ezen túlmenően az Unió lakosságának 12,2 %-a olyan lakóhelyen lakik, amelynek költségei magasak a jövedelmükhöz képest.

4.2 Az életüket az utcán töltő hajléktalanok a szegénység és a kizártság leginkább látható és szélsőséges formáját jelentik meg. A hajléktalanság problémája ugyanakkor egy sor más helyzetet is magában foglal, mint például a sürgősségi, ideiglenes vagy átmeneti szállásokon befogadott személyek helyzetét, a családoknál/barátoknál ideiglenesen elszállásolt személyek helyzetét, a különböző típusú intézményeket elhagyni kénytelen és lakással nem rendelkező személyek helyzetét, a kilakoltatás által fenyegetett személyek helyzetét, továbbá a nem megfelelő és kevésbé biztonságos hajlékokban lakók helyzetét.

4.3 A megfelelő színvonalú lakáshoz való hozzáférést alapvető emberi szükségletnek tekinthetjük.

4.4 A rossz lakhatási körülmények ismérvei a felszereltségbeli hiányosságok, amelyeket a szállás helyzetéből kiindulva lehet értékelni: rossz tető, fürdőkád/tusoló és WC hiánya, és a túl sötét lakás is.

4.5 Az Unióhoz 2004 után csatlakozó tagállamok közül néhány – név szerint Románia, Lengyelország, Bulgária és a balti államok⁽¹⁴⁾ – jelezte, hogy lakosságuk jelentős része nagyon rossz lakhatási körülmények között él.

4.6 A szegénység és a magas lakásköltségek számos országban kapcsolódnak egymáshoz: az európaiak 67 %-a úgy látja, hogy egy megfelelő lakás túl sokba kerül. Ez a vélemény különösen a Cseh Köztársaságban és Cipruson (89 %), valamint Luxemburgban és Máltán (86 %), továbbá Szlovákiában (84 %) elterjedt.

4.7 Minden hatodik európai ügy nyilatkozik, hogy nehézségekbe ütközik a lakáshoz kapcsolódó mindennapi terhek kifizetése során.⁽¹⁵⁾ Az uniós polgárok 26 %-a úgy véli, hogy társadalminkban a megfelelő lakás túlságosan drága. A szegénység okaira vonatkozó kérdésre adott válaszok negyedik helyén a polgárok a lakhatási költségeket említik.

5. A hajléktalanok és a hajléktalanság (homelessness) jelenségének meghatározása

5.1 Uniós szinten nem létezik működőképes közös meghatározás a hajléktalan személyekre vonatkozóan: a meghatározások tagállamonként lényegesen eltérőek. A hajléktalanság jelensége (homelessness) összetett és változékony folyamat, a különböző érintett egyének vagy csoportok eltérő életpályával rendelkeznek, és sokféleképpen lehet a hajléktalanok kategóriájába bekerülni, és abból kikerülni.

5.2 A hajléktalanok különböző típusokba és célcsoportokba sorolhatóak, mint például az utcán élő egyedülálló férfiak, az utcán élő gyermekek és fiatalok, a gyermekvédelmi intézményekből kikerülő fiatalok, a gyermeküket egyedül nevelő és az utcán élő anyák, egészségügyi problémákkal rendelkező – többek közt alkoholizmusban szenvedő – személyek, ellátásra szoruló személyek, pszichológiai és pszichiátriai problémákkal rendelkezők, hajléktalan idősek, utcán élő családok, etnikai kisebbségek – mint például a romák vagy a nomád életet folytató népcsoportok – utcán élő hajléktalan tagjai, hajléktalan bevándorlók, hajléktalan menedékkérelmet kérők (menekültek), második generációs hajléktalan gyermekek, akiknek szülei hajléktalanok.

5.3 A Hajléktalanokkal Foglalkozó Nemzeti Szervezetek Európai Szövetsége (FEANTSA) kidolgozta a hajléktalanság és a lakáshelyezethez fűződő kirekesztettség tipológiáját, amelyet ETHOS névre kereszteltek. Az ETHOS tipológiájának megfelelően az otthon a következőket jelentheti:

— *fizikai dimenzió*: az egyén és családja kizárólagosan birtokol egy megfelelő lakóhelyet (vagy helyet);

— *jogi dimenzió*: tulajdonosi jogcímmel való rendelkezés;

— *szociális dimenzió*: lehetőség van a privátszféra megőrzésére és emberi kapcsolatok fenntartására;

5.4 Ez alapján a meghatározás alapján alakítható ki a következő négy fő koncepció: *fedél nélküliség*; *lakástalanság*; *bizonytalan lakáshelyzet*; *elégtelen lakáskörülmény*, amelyek mindegyike az otthon hiányának a megjelölésére alkalmazható. Az ETHOS ebből kiindulva a hajléktalanokat élethelyzetük vagy „otthonuk” típusa alapján csoportosítja. Ezek a fogalmi kategóriák 13 gyakorlati kategóriára oszthatók, amelyek különböző politikák céljaira alkalmazhatóak, például a hajléktalanság problémáinak feltérképezése, valamint a politikák kialakítása, nyomon követése és értékelése kapcsán.⁽¹⁶⁾

⁽¹²⁾ Európa Tanács – ETS 163 – Átdolgozott Európai Szociális Charta.

⁽¹³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-004.

⁽¹⁴⁾ Eurobarométer.

⁽¹⁵⁾ Az Eurobarométer szegénységről és társadalmi kirekesztésről szóló új felmérése szerint. 2009. október 27-i 09/480. sz. feljegyzés.

⁽¹⁶⁾ Az ETHOS tipológia a jelentés mellékletében található. Lásd még: <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/HU.pdf>.

6. Statisztikák, indexek és mutatók

6.1 Az Európai Unió szintjén a nemzeti statisztikai hivatalok és az Európai Unió tagállamainak más hivatalos statisztikai forrásai nem ugyanazt és nem is egységes adatgyűjtési módszert alkalmaznak a hajléktalanok esetében.

6.2 Az ETHOS által kifejlesztett, fogalmi kategóriákat alkalmazó modellt használni lehetne statisztikák készítése és a hajléktalanhelyzet térképének megrajzolása érdekében, a kedvezményezettek igényeinek, valamint a helyi vagy szervezeti forrásoknak az értékelése érdekében, továbbá a politikák kidolgozásának, nyomon követésének és értékelésének az érdekében.

6.3 Uniós szinten tanulmányokat és kutatásokat kell végezni a hajléktalanság jelenségéről, okainak és struktúráinak megértése, szakpolitikák kialakítása, valamint a stratégiák koordinálása és végrehajtása érdekében. Az EGSZB arra kéri az Eurostatot (az EU SILC adatgyűjtési rendszeren keresztül) ⁽¹⁷⁾ és a hajléktalanok befogadását szolgáló erőfeszítések finanszírozását lehetővé tevő programok felelőseit, hogy terjesszenek elő egy olyan értékelést az elmúlt 5-10 évről, amely rálátást nyújt a hajléktalanság európai szintű fejlődésére.

7. A kiszolgáltatottságot erősítő tényezők és a hajléktalansághoz kapcsolódó kirekesztés kockázata – Ok-okozati viszony

7.1 A hajléktalanná válás okai gyakran összetettek és összefüggenek egymással. Az ilyen helyzeteket egy irányba mutató tényezők összessége határozza meg.

7.2 A kiszolgáltatottságot erősítő tényezők különböző típusai, amelyek esetében cselekvésre van szükség a hajléktalanság problémájának megoldása érdekében:

- *strukturális tényezők*: gazdasági folyamat; bevándorlás; állampolgárság; az ingatlanpiachoz kapcsolódó folyamat;
- *intézményi tényezők*: főbb szociális szolgáltatások; a segélyek odaítélésének mechanizmusai; intézményi eljárások;
- *kapcsolati tényezők*: családi helyzet; a kapcsolatok állapota (például válás);
- *személyes tényezők*: fogvaték; oktatás; függőség; életkor; a bevándorlók helyzete;
- *megkülönböztetés és/vagy a jogi státusz hiánya*: különösen a bevándorlókat és néhány etnikai kisebbségeket – például a roma közösségeket – érintheti.

8. Szociális szolgáltatások vagy sürgősségi szolgáltatások és a lakáshoz való hozzáférést szolgáló stratégiák

8.1 A hajléktalanoknak szóló segítségnyújtási szolgáltatások különböző típusai a lakossági és a nem lakossági szolgáltatások. A köz- és magánszféra közötti partnerségek előmozdítása a lakáshoz jutási stratégiák végrehajtásának kulcseleme. Rendkívül fontos állandó lakások és egészségügyi, ill. szociális sürgősségi szolgáltatások rendelkezésre bocsátása, valamint a partnerségek ösztönzése, különösen télen és nyáron, ugyanis néhány

országban a hajléktalanok bizonyos százaléka minden egyes kánikula vagy a leghidegebb időszak alkalmával az utcán hal meg.

8.2 Az EGSZB az innovatív modellek és a bevált gyakorlatok útmutatóinak terjesztését javasolja tagállami és európai szinten, amelyek ösztönzik ezeken a szinteken az innovatív és interaktív módszereket, amelyekben az állandó lakásnak és a szükséges kiegészítő szolgáltatásoknak kell az első lehetőségnek lenniük. A nyitott koordinációs módszer rendkívül előnyösnek bizonyulhat a hajléktalanok hatékony beilleszkedési politikáinak az elősegítésében.

8.3 Az EGSZB változatos szolgáltatások kifejlesztését és a minimális követelmények meghatározásának elősegítését ajánlja a hajléktalanokat (*homeless*) célzó valamennyi szociális szolgáltatás esetében, hogy választ tudjanak adni azok különféle igényeire:

- közvetlen szociális tevékenységek: szociális és jogi segítségnyújtás a lakáshoz, szociális szálláshoz, házhoz és szociális lakáshoz, segítségnyújtási és ellátási hálózatokhoz, többfunkciós központokhoz való hozzáféréshez;
- szakszolgáltatások (HIV-pozitív hajléktalanok vagy speciális szükségletekkel rendelkező hajléktalanok stb.);
- általános és jogi tanácsadás és szakképzés;
- a hajléktalanok vállalkozó szellemre és szociális gazdaságra való képzése
- nyomon követés és támogatás (közösségi segítségnyújtás);
- családi, szociális és kulturális támogató tevékenységek, megelőzési programok.

8.4 Az EGSZB integrált stratégiák végrehajtását javasolja, amelyek lehetővé teszik, hogy minden területen elégséges és kiegészítő szolgáltatásokat hozzanak létre, kielégítve így minden kedvezményezett szükségleteit, különösen azokat, akiknek szociális lakásra van szükségük. Az EGSZB úgy véli, hogy a hajléktalanok haláleseteinek megelőzése érdekében olyan szabályozást kell elősegíteni, amely minden régióban kötelezővé teszi legalább egy tanácsadóközpont és egy sürgősségi szálláshely létrehozását a hajléktalanok számára, amely férőhelyeinek száma arányos a hajléktalanok számával. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy állandó megoldásokat kell találni a hátrányos helyzetűek befogadására, szállások és állandó lakások kialakítása révén, kiegészítő szociális szolgáltatások felállítása révén, különösen annak érdekében, hogy fenn tudják tartani a családok közötti szolidaritási kapcsolatokat (szülő-gyermek stb. között), valamint amennyire lehetséges újra be tudják illeszteni a gyermekeket a családba, amennyiben a szegénység vagy a nehéz életkörülmények miatt elvtették őket a szülőktől.

8.5 Az EGSZB a tagállamoknak elsősorban közép- és hosszútávú megelőzési stratégiák kidolgozását ajánlja.

8.6 A hajléktalanokat célzó szociális szolgáltatásokat nem kell szisztematikusan arra felhasználni, hogy kompenzáljuk a politikusok azon következtetlenségét, amelyek a bevándorlásból vagy a bevándorlók fogadásához illeszkedő meghatározott szolgáltatások hiányából fakadnak.

⁽¹⁷⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc.

9. Részletes megjegyzések

9.1 A hajlék vagy a lakás hiánya az egyén lecsúszásához, a társadalmi hovatartozáson (egy hátrányos csoporthoz való tartozás) alapuló megkülönböztetéshez, sőt néhány esetben halálhoz (különösen a szélsőségesen hideg vagy meleg időszakokban) is vezethet. Az EGSZB úgy véli, hogy a hajléktalanság jelensége (*homelessness*) közvetlenül sértheti például az Európai Unió Alapjogi Chartájában (annak 1., 2., 3., 6., 7., 21. és 34. cikkében),⁽¹⁸⁾ az átdolgozott Európai Szociális Chartában, és a gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egységmódojában szereplő emberi jogokat.

9.2 A hajléktalanok beilleszkedése összetett és nehéz folyamat. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság olyan ambiciózus stratégiát dolgozzon ki, amellyel segíti a tagállamokat a hajléktalanság társadalmi jelenségének (*homelessness*) a felszámolásában, hatékony nemzeti stratégiák kialakítása révén. Ezeknek a stratégiáknak közös meghatározásokon kellene alapulniuk, és a hajléktalanság okaira, a cselekvésekre, és azok hatásaira kellene összpontosítaniuk. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki figyelemkeltő kampányt a hajléktalanság jelenségéhez (*homelessness*) kapcsolódóan, és hangsúlyozza, hogy erre feltétlenül szükség van. Azt javasolja, hogy az európai stratégiákat a szociális szolgáltatást nyújtókkal, a lakással nem rendelkező magánszemélyekkel, hatóságokkal, valamint tudósok és kutatók közösségével együttműködve dolgozzák ki.

9.3 Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, bátorítsa a tagállamokat arra, hogy a jövőben fordítsanak költségvetési pénzeket és külön alapokat (különösen az ESZA és az ERFA keretében) a hajléktalanoknak szóló programok finanszírozására

vagy társfinanszírozására. Az EGSZB úgy véli, hogy a strukturális alapokat (ESZA és ERFA) növelni kellene a 2014–2020 közötti időszakban, valamint hogy a kiegészítő megközelítést kellene alkalmazni. Továbbá azt ajánlja a tagállamoknak, hogy a nemzeti operatív programokba illesszék be a hajléktalanok problémáira vonatkozó stratégiákat (az 1083/2006/EK rendeletre hivatkozva) és azokat az intézkedéseket, amelyek célja, hogy csökkentsék a gazdasági válság lakhatáshoz való hozzáférésre gyakorolt negatív következményeit.

9.4 Az EGSZB az ingatlanspekuláció korlátozását célzó európai politikák elősegítését ajánlja. Javasolja, hogy az európai és nemzeti szintű szociálpolitikák elemzésének keretében kövessék nyomon a havi nettó jövedelem és a lakásárak közötti arányt. Az EGSZB úgy véli, hogy a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférésnek arányosan kell viszonyulnia a lakhatás költségeinek megfelelő havi részlet (vagy lakbér) – hozzáadva ahhoz a napi kiadásokat –, valamint az európai polgár nettó fizetése közötti arányhoz.

9.5 Az EGSZB ráirányítja a figyelmet arra, hogy bizonyos országokban a hajléktalanság egyre nagyobb méreteket ölt. Ez a probléma ugyanis évtizedekkel ezelőtt kimondottan a felnőtt hajléktalanokat érintette, mára pedig számos európai országban szerteágazóbbá és kiélezettebbé vált: ma már vannak növekvő számmal női hajléktalanok, utcán élő családok, utcán élő fiatal és gyermekkorú hajléktalanok, a lakásukat – a kölcsönük törlesztésének ellehetetlenülése miatt, vagy az ingatlanpiaci és gazdasági válság miatt – elvesztett munkavállalók, valamint egyre több bevándorló, vagy etnikai kisebbséghez tartozó hajléktalan. Az a tény, hogy léteznek „második generációs” utcagyerekek, akik az utcán élnek, és akiknek a szülei hajléktalanok, kézzelfogható és sajnálatos bizonyítéka annak, hogy a jelenség kezelhetetlenné vált bizonyos övezetekben.

Kelt Brüsszelben, 2011. október 27-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Európai Unió, 2010. / ISBN 979-92-284-2588-6, 391–403. o. Lásd még a véleményt 3.2. pontját.